طلاق شریعت اسلامیه‌ده، نکاح کبی، بویوك
بر نعمت اجتماعیه‌در.

عائله مسئله‌لری.

شریعت اسلامیه عدالتنه حکمتنه بر نمونه اولور؛ مظلوم خانملره‌ده
بلکه نجات اولور امیدیله نشر قیلندی.

139
621

Из фондов Российской национальной библиотеки

پتروغرادده امانت شرکتی‌نك مطبعه‌سی.

ТИП. Т-ва „АМАНЭТЬ". ПЕТРОГРАДЪ, СЕРПУХОВСКАЯ, Д. 2.

روسیه مسلمانلرینڭ
ملی اداره‌سی
دینیه نظارتی
۱۹۱۸ سنه (۸-۲۱) مای
۳۹۷۷ نچی عدد
اوفا
اش نومری ۶۱
۱۹۱۷ سنه

عائله شعبه‌سی
چغو نومری ۵۷۵

شهرنده امام محتسب..غه:

دینیه نظارتی سزگه ادیبه خانم فلانه‌نڭ ایکی عریضه‌سن ییبه‌روب بیورادر: مذکور اشنی یانگزغه آخوند فلانف‌نی آلوب و باشقه معتبر کشیلر ایله هیئت بولوب یاڅیدن تفتیش ایته‌سز، تفتیشدن صوڭ موافق شرع و نظام، قطعی بر حکم ایله اشنی تامامله‌ب دینیه نظارتینه ییبه‌ره‌سز.

قاضی: مخلصه بوبی.
سرکاتب:
اوسته‌ل باشی: ضیا متصودف.

Из фондов Российской национальной библиотеки

محترم مستشرق ادیب استاذ
صامویلوویچ حضرتلرینه

۱۹۱۸ سنه ایونده .... ده

[illegible]
۳۲۹ ... ۱۵ ...

Татар.
3-4530

فلان افندینڭ نکاحندن ادیبه خانمی تفریق حقنده

هیئت قراری

احتساب شعبه‌سنه دینیه نظارتنڭ ۳۹۷۷ نچی فرمانی بوینچه، ادیبه خانم دعواسی حقنده، موافق شرع موافق نظام، قطعی بر قرار ویرمك ایچون، حل اهلی عقد اهلی اولمق اوزره مجلس دعوت قیلندی: ۱) ولایت اداره‌سینڭ رئیسی فلان افندی فلانی، ۲) ولایت محتسبی فلان حضرت فلانی، ۳) شهر آخوندی داملا فلان حضرت فلانی، ٤) مؤمن افندی مسلم.

اولگی مجلس ۱۹۱۸ سنه ایون ۱-۱٤ ده جمعه کون ایدی.

دینیه نظارتنڭ ۳۹۷۷ نچی عدد فرمانی اوقولدقدن صوڭ، ادیبه خانمڭ ایکی عریضه‌سی اوقولدی، شاهدلرڭ شهادتلری‌ده اوقولدی.

عریضه بیانلری هیئت نظرنده تمام ثابت اولدی؛ تفریق دعواسی حقنده ادیبه خانمڭ عذرلری‌ده هیئت نظرنده تمام کافی ایدی. بوڭا کوره، ادیبه خانمی قیود نکاحدن آزاد ایتمك لزومی حقنده هیئت بالاتفاق قرار ویردی.

ادیبه خانمڭ رجا عریضه‌سی.

اون اون بر سنه مقدم، ۱۹۰۵ سنه‌ده، ۰۰۰۰ سو داگری فلان افندینڭ اوغلی فلان افندیگه مینی نکاح ایتکانلر ایدی.

آتام خانه‌سنده اسلام تربیه‌سی آلدقدن صوڭ، معارف مکتبلرنده

Из фондов Российской национальной библиотеки

تربیەلنوب علم هم ادب کسب ایتمك آرزوسی کوڭلمده قوتلی بولغانلقدن، نکاح علاقەلرینه او وقت رغبتم اصلا یوق ایدی؛ همده بڭا تمام مجهول بر آدمك نکاحنه مینم رضالغمده یوق ایدی؛

لکن او وقتك عرفلرینه، بزم خلقكده عادتلرینه مجبوریتله ایيەروب، شو حالمی آتامه بلدره آلمادم؛ احوال روحیەمه استیلا ایتمش روحانی خستەلك، یعنی، عزم یوقلق اختیار ضعیفلك تأثیریله حالمی آتامه سویلەمکدن تمام عاجز ایدم. بوڭا کوره، اللهك حکمنه تسلیم قیلنوب قالدم. استەر استەمز اوچ سنه قدر برلكده معیشت ایتوب قاراسەمده، اخلاق تربیه فکر مسلك جهتلرندن آرەمزده آزغنەده توافق بولنمادی، بولنمق امکانیده یوق ایدی.

آیروم طورو مشقتلرینی برلكده طورو عذابلرندن آسانرق آزرق صایوب، نهایت، باشمی آلوب، ایرم حضورندن کیتدم.

ایندی یدی سکز سنه بولادر، آیروم عمر ایتەم. ایرمده مینی ازلەب کیلگانی یوق؛ مینمده آڭا هیچ بر وقت قوشولو احتمالم یوق. یاڭیدن قوشولا قالسەقده، نکاح ده معتبر حدودالله نی اقامت ایتمك امکانیده یوق. نکاح مشروعیتندەگی حکمتلر بزده یورو، یاخشی بر عائله تشکیل ایتو احتماللری بزده یوق. بزم شو کونگی نکاح یبمز بوی برینه تمام ضد هم مخالف ایکی آدمنی جبرلەب قهرلەب، بەیلەب طوتقان زنجیرگه اوخشاودن باشقه هیچ بر حکمی یوق.

نیچه دفعه اوزینه مراجعت ایتوب، صلح یولیله فراقمی صوراسەمده، ایرم برده التفات ایتمەدی.

حقانیتلی هم طوغری بیانمی محکمه شرعیەمزك حضور عالیلرینه تقدیم ایتوب، کامل توبەنچیلك ایله رجا ایتەم:

محکمه شرعیه بزم نکاحمزی فسخ ایتسه ایدی. نکاح

زنجیرنده باغلانوب طورو طوتقونلقلرندن مین عاجزه آزاد ایتسه ایدی، عمرم بوینچه شو دنیاده «کالمعلقه» قالمق ظلملرندن محکمه شرعیه مینی خلاص ایتسه ایدی، بوتون حیاتم کدرلر ایچنده المر ایچنده اوتمهسه ایدی، خاتونلر حقنده هرخصوصده مرحمتلی اسلام شریعتی طرفندن مینم خستهلگمهده دوا تابسهگز ایدی؛ باشقه قاپولره یات محکمهلره مراجعت جسارتلرینه مینی مجبور ایتمهسهگز ایدی.

«فامساك بمعروف اوتسریح باحسان» آیت کریمهسینڭ عدالتلی فرمانیله عمل ایتوب، مینم حریتمی اوز اختیارمه ویرسهگز ایدی.

اگرده اداره روحانیه اوزینڭ قراریله نکاحمزی فسخ ایتمهیوب اهلیتلی آخوندلرڭ برینه طاپشرونی لازم کورسه، شو تقدیرده بزم شو دعوامزی... آخوندی داملا فلان حضرت فلانی جنابلرینه طاپشرسه ایدی.

شهرنده... قورصلرده حقوق شعبهسنده اوقوچی
ادیبه فلان قزی. ۱۹۱٦سنه دیکابر ۱۵ ده.

تحلیل Analyse

هیئت شو عریضهیی تحلیل ایتدی. تفریق دعواسنه اساس اولمق اوزره، عریضهدهگی شو جملهلره اعتبار ایتدی:

۱) معارف مکتبلرنده تحصیل آرزوسی قوتلی اولمق جهتیله، نکاح علاقهلرینه قزڭ رغبتی عقد دقیقهسنده یوق ایدی.

۲) یگیت تمام مجهول بر آدم اولمق جهتیله، قز طرفنده عقد دقیقهسنده رضالق یوق ایدی.

۳) اوزینڭ ولایت شرعیهسینه، خلقڭده عادتلرینه طایانوب،

Из фондов Российской национальной библиотеки

قزڭ آتاسی عقد ایتدکدن صوڭ، یالڭز اختیار ضعیفلك جهتیله قز اوزینی اللهڭ حکمنه تسلیم ایتدی.

٤) اوچ سنه قدر برابر عمر ایتمش ایسه‌ده، اخلاق تربیه فکر مسلك خصوصلرنده توافق یوقلقدن، آره‌ده محبت یوق ایدی.

٥) توافق یوقلق محبت یوقلق جهتیله، حیات زوجیه تحملدن طیش غایت بویوك عذاب ایدی.

٦) بویوك عذاب ایچنده اوچ سنه یاندقدن صوڭ، یالڭزلق مشقتلرینی برلك عذابلرینه ترجیح ایتوب، خاتون ارینی براقدی. شو کونه قدر طوقوز اون سنه یالڭزلقده عمر ایتدی.

٧) طوقوز اون سنه‌در ایندی، حیات زوجیه ایکی طرفدن ده تمام منقطع اولدی. بوندن صوڭره‌ده حیات زوجیه هیچ بر صورتله ممکن اولماز.

٨) بر تقدیر، محکمه قوتیله جمع قیلنه‌چق ایسه‌ده، نکاح‌ده معتبر حدود الله (حقوق، وظائف، محبت، احترام، سکون) هیچ بر صورتله اقامت قیلنماز؛ نکاح ایکی متخالف آدمی باغلامش زنجیر کبی اولوب قالور.

٩) صلح یولیله تفریق طلب ایتوب، خاتون بر نیچه دفعه مراجعت ایتمش ایسه‌ده، جواب یوق ایدی.

١٠) حیات زوجیه همده نکاح بالفعل تمام منقطع اولدقدن صوڭ، اون اون ایکی سنه رسمی نکاح زنجیرنده باغلانوب قالمق خاتونڭ بوتون عمرینی کدرلر عذابلر ایچنده قالدردی.

١١) رسمیت زنجیرلرندن قوتولمق صلح یولیله اون سنه ایچنده ممکن اولمادقدن صوڭ، خاتون بالمجبوریه دینیه نظارتنه مراجعت ایتدی: یالڭز رسمیتی قالمش نکاح عقدینی شریعت

Исфондов Российской национальной библиотеки

اسلامیه قوتیله فسخ ایتدروب، اوزینڭ اختیارینه همده حریت انسانیه‌سنه نائل اولمق ایچون، حقانیتلی بیانلرینی شریعت اسلامیه عدالتنه رجا یولیله عرض ایتدی.

۱۲) باشقه قاپولره یات محکمه‌لره مراجعت ضرورتلرندن آزاد قالمق امیدیله، اوزینڭ خسته‌لگنه حکمت اسلامیه مجله‌سندن دوا آرادی.

۱۳) عریضه طوتقونلق عذابلرینی طوقوزاون سنه چیکدکدن صوڭ یازلمش ایسه‌ده، کتب فقهیه صحیفه‌لرنده قانون مجله‌لرنده صانالمش عذرلرڭ عیوبلرڭ هیچ بری تفریق عذری اولمق اوزره زوج آدره‌سنه اسناد قیلنمامش. زوجڭ شرفی حرمتی حضورنده عریضه ادب وظیفه‌لرینی تماملیه ایفا ایتمشدر.

محکمه حضورنده عائله نزاعلری

فقه کتابلرینڭ قانون مجله‌لرینڭ ماده‌لرینه همده روحانی اداره‌لرڭ شو کونگی ترتیبلرینه نظاملرینه کوره، رسمی نکاح قیودلرندن قوتولمق خاتونلر حقنده غایت آغردر. تفریق مرافعه‌لری هر وقت غایت منفور شکللری آلور. تفریق عریضه‌لری تمام قذف‌نامه اولور، ایکی طرفڭ برینه فحش اسناد ایدر، خیانت یا جنایت دعوی ایدر؛ منفور هم ساری خسته‌لکلری خصمنه اسناد ایدر، هر بر طرف یا طوغری یا یالان شاهدلری اقامت ایدوب، روحانی محکمه حضورنده عائله نزاعلری سنه‌لرچه دوام ایدر.

نهایت، محکمه حضورنده نزاع فصل قیلنسه‌ده قیلنماسه‌ده، هیچ بر طرفڭ عرضی سالم قالماز؛ عائله شرفی تمام پایمال

اولور؛ حیات زوجیه تمام زهرلنور؛ هیچ بر طرف‌ده محبت قالماز، احترام قالماز، حیات زوجیه بلا اوستنه بلا اولوب، تمام جهنم عذابی کبی اولور. عائله‌ده فسادڭ بویوک بر سببی شودر.

عریضه‌ده اڭ گوزل جهت:

هیئت ادیبه خانم عریضه‌سینڭ شو صوڭ ماده‌سنه اڭ زیاده اهمیت ویردی: عریضه بیانلرینڭ درستلگنه بر شاهد کبی اعتبار ایتدی.

هیئت نظرنده تفریق، هیئت نظرنده طلاق ـ ایکی طرفدن برینڭ گناهلرینه عقوبت توگل، عیبلرینڭ نتیجه‌سی‌ده توگل، بلکه مقدس نکاح‌ده معتبر مقصدلرڭ اساس مصلحتلرڭ فوتنه کوره، نکاح عقدینی رفع ایتمکدن عبارتدر.

درست، ایکی طرفدن برینڭ گناهلری‌ده روحانی یاخود جسمانی خسته‌لگی‌ده عیبلری‌ده طلاق حقنده تفریق حقنده عذر اولا بیلور. لکن هر طلاق‌ده هر تفریق‌ده اڭ مهم عذر اڭ معتبر اساس اولمق اوزره، نکاحڭ حقیقتی، ادبی هم شرعی مصلحتلری اعتبار قیلنمق تیوش ایدی. البته تیوش هم لازمدر.

بوڭا کوره، شو گوزل عریضه گوزل بر نمونه‌در. عریضه‌ده صدق لسانیله آچیق بیان قیلنمش عذرلر هیئت نظرنده تمام کافیدر، وافیدر.

شریعت اسلامیه نظرنده
طلاق عذرلری

نکاح: مودت، رحمت، سکون، معاشره بالمعروف اساسلرینه مبنی مقدس محترم مؤکد بر صله ادبیه ابدیه‌در. نکاح‌ده طبیعی،

Из фондов Российской национальной библиотеки

اقتصادی، ادبی، شرعی حقوقلرك وظیفه‌لرك هر بری حدود الاهیه اولمق صفتیله هر وقت معتبردر.

شو عناصرك بری یاخود هر بری فائت اولور ایسه، اساس مقصدلرك هر برینی کمالیله تمامیله محافظه ممکن اولماز ایسه، ایکی طرفدن برینك طلبیله عقد فسخ قیلنور. گناهلرینه عقوبت اولمق یولیله توگل، بلکه نکاحك حرمتی قدسیتی محافظه قیلنمق ملاحظه‌سیله.

قران کریم‌ده سورة الروم‌ده:

«و من آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا الیها وجعل بینکم مودة و رحمة. ان فی ذلك لایات لقوم یتفکرون.»

شو آیت کریمه دلالتنه کوره، سکون، یعنی ایکی طرفك هر برینه عائله راحتی، هم‌ده ایکی طرفك محبتی رحمتی حیات زوجیه‌ده مقاصد الاهیه دندر.

عائله راحتی ایکی طرفك هر برینه تأمین قیلنوب، ایکی آره‌ده محبت رحمت مودت حاصل اولور ایسه، نکاحك دوامی مقصود اولور؛ عائله راحتی‌ده مودت رحمت مصلحتلری‌ده فائت اولور ایسه، تفریق مقصود الاهی اولور.

تفریق یا جائز یا واجب اولور. خاتون حقنده‌ده حق خیار ثابت اولور.

قران کریم‌ده سورة البقره‌ده:

«ولاتمسکوهن ضراراً لتعتدوا. ومن یفعل ذلك فقد ظلم نفسه ولاتتخذوا آیات الله هزواً.»

شو آیتك تمام آچیق دلالتنه کوره، نکاحك مقصدلری مصلحتلری فائت اولمق جهتیله، قید نکاح‌ده طوتقونلق خاتون

حقنده ضرر اولەچق ایسه، زوجڭ اختیاری هم حقی قالماز، امساك ظلم اولور؛ خاتونڭ طلبیله حاکم تفریق ایده بیلور. بلکه بویله صورتلرده تفریق البته واجب اولور: چونکه، نکاح آیات الاهیەدندر؛ نکاحدە مقاصد الاهیه حدودالله تمام فائت اولور ایسه، نکاحڭ دوامی نکاحڭ بقاسی آیات الاهیەیی استهزا اولور. «ولاتتخذوا آیات الله هزواً» آیت کریمەسیله تمام حرامدر. شو آیت کریمه نکاح حقنده نازل اولمق جهتیله نص قطعی اولوب، عبارت النص اولوب، عقد نکاحڭ بطلانی تمام آچیق ثابت اولور.

امساك، عقدڭ دوامی اولمق معناسیله، عقود شرعیەدندر. اصول‌فقه مجتهدلرینڭ بیانلرینه کوره، عقود شرعیەده نهی صیغەسی نفی اولور. بوڭا کوره، ضرار صورتنده عقد نکاح «ولاتمسکوهن ضراراً» آیت کریمەسینڭ قطعی نظمیله نفی قیلنمش اولور.

«ومن یفعل ذلك فقد ظلم نفسه» جملەسیده بونی تأیید ایدر. چونکه ضرار صورتنده عقد باقی اولسه ایدی، مظلومیت یالکز زوجڭ نصیبی اولمایوب، بلکه مظلومیت بالذات خاتونڭ حظی اولور ایدی. شو تقدیرده «فقد ظلم نفسه» جملەسینڭ افادەسی قاصر اولور ایدی.

عریضه عذرلری کافی اولدی

شو ملاحظەلره کوره، تفریق حقنده عریضه جملەلرینی مادەلرینی هیئت تمام کافی کوروب، ادیبه خانمی قیود نکاحدن تمام آزاد ایتمك قرارینی هیئت قبول ایتدی. ادیبه خانمڭ دعوالری شاهدلرڭ

Из фондов Российской Национальной библиотеки

شهادتیله‌ده، طوقوز اون سنه‌لك زمان شهادتیله‌ده تمام ثابت اولدی. اون سنه امتدادنده تمام منقطع حیات زوجیه‌یی هیئت حکم قوتیله‌ده قطع ایتوب، رسمیت شکلی ویرمك ایچون، طلاق دفترینه‌ده قطعی حکم اولمق اوزره قید ایتدردی.

رضا یوقلق عذری

نکاح علاقه‌لرینه عقد دقیقه‌سنده رغبت یوقلق، رضا یوقلق، هم‌ده آتا النده ولایت اجباریه یوقلق جهتیله، قزك النده حق خیار البته وار ایدی. قز اعتراض ایتمش اولسه ایدی، آتا عقدی البته نافذ اولماز ایدی.

آتا خاطری ایچون قزك سکوتی رسمیت نظرنده تنفیذکبی ایسه‌ده، حقیقت هم معنی نظرنده تنفیذ قوتنه حائز اولماز. حق خیار قز النده البته قالور.

ادیبه خانم اوزینك اختیارینی اوزینك حرکتیله آچیق کوسته‌ردی: آتاسینك وفاتی صوڭنده، بلا فاصله بلا مهله ارینی براقدی: «یالڭزلق مشقتلرینی برابرلك عذابلرینه ترجیح ایتدی.»

آتا حیاتنده لسانله سویله‌مکدن آتا خاطری ایچون عاجز ایسه‌ده، وفاتی دقیقه‌سنده حالیله سویله‌دی، اوزینك خیارینی اختیارینی آچیق کوسته‌ردی.

سکوت هر وقت‌می رضا اولور؟

مطیع بالا نظرنده آتا حرمتی غایت بویوك قوتدر. بالا طوعاً او کرهاً اطاعت ایدر. سکوت اکثریتله رضا علامتی اولا بیلسه‌ده، بویله صورتلرده رضالق علامتی اولماز.

خلافنه دلیل قائم اولماسه، علامتلری‌ده قرینه‌لری‌ده شریعت اسلامیه اعتبار ایدر. خلافنه قطعی دلیل قائم ایسه، علامت هیچ بر وقت دلیل اولماز. صریح مقابلنده حالڭ عرفڭ دلالتینه اعتبار یوقدر. (قواعد فقهیه‌ده ١٣ نچی ماده.)

درست «واذنها صماتها» حدیثی حق حدیثدر. لکن من حیث الموضوع کلی هم عمومی حدیث ایسه‌ده، من حیث الاحوال عمومی توگلدر. درست، هر بکرڭ سکوتی رضالق علامتی اولا بیلور؛ لکن هر وقت هم هر حال‌ده رضالق علامتی اولماز.

سویله‌مك لازم اولوب‌ده، اوزینڭ اختیاریله سکوت ایدر ایسه، سکوت تمام بیان کبی اولور. (قواعد فقهیه، ٦٦)

لکن مجبوریتله سکوت، یاخود بیانڭ لزومی یوق دقیقه‌ده سکوت بیان حکمنده اولماز. ضرورت سکوتی هیچ بر صورتله رضالق علامتی اولماز.

آتا خاطرینی صاقلامق مجبوریتی - مطیع بالا نظرنده غایت بویوك مجبوریتدر. بوڭا کوره، عقد دقیقه‌سنده قزڭ سکوتی رضالق علامتی اولماز. آتا حیاتنده اوچ سنه برابر معیشتی آتا عقدینی تنفیذ اولماز.

آتا وفاتی بعدنده قزڭ فراری افتراقی بوڭا غایت آچیق شاهد در.

عریضه ماده‌لری قطعی عذردر:

(٤-١٢) رقملرنده بیان قیلنمش طوقوز ماده تفریق حقنده تمام قطعیتله هم طبیعی هم شرعی عذردر.

قلبڭ محبتی یوق، یاخود نفرتی وار آدمله فراش زوجیت‌ده عمر ایتمك انسانڭ تحملندن طاقتندن تمام طیش بر عذابدر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

قلب‌ده نفرتی قرار ایتمش آدملره قلب محبتلرینی بذل ایتدرمك عذابلرینه هیچ بر انسانڭ قلبی تحمل ایتمز.

بویله بر حال، بویله بر مصیبت ـ الڭ قاتی بر اسارتدر، هیچ بر وقت هیچ بر ملت‌ده هیچ بر اسیر حقنده‌ده مشروع اولمامشدر.

ایکی حبیب آراسنده نکاح انعقادی نکاح دوامی نه قدر مفید نه قدر ضرور ایسه، بری دیگرینه نفرت ایتوچی ایکی بغیض آراسنده طلاق هم تفریق او قدر ضروردر.

نکاح‌ده نعمتدر، طلاق‌ده نعمتدر. ایکی حبیب آراسنده نکاح نه قدر نعمت ایسه، متباغض ایکی رفیق آراسنده طلاق هم تفریق اویله بویوك بر نعمتدر.

قانون نظرنده طلاق عذرلری.

طلاق هم تفریق عذرلرینڭ فقه کتابلرنده قانون مجله‌لرنده بیان قیلنمش نوعلری هر نه قدر عذر اولا بیلور ایسه‌ده، هیچ بر صورتله عمومی هم مطلق عذر اولاماز. بلکه اشخاص اختلافیله‌ده احوال اختلافیله‌ده البته مختلف اولور.

انسانلرڭ غیورلرینه عفیفلرینه نسبتله بعض حاللرده مثلا خیانت عذر قیلنه بیلور ایسه‌ده، دیگرلرینه نسبتله عذر اولماسه البته ممکندر.

فقیرلك، خسته‌لك، مفقودلك بعض خاتونلرڭ طبیعتلرینه حاللرینه نسبتله عذر کبی تلقی قیلنه بیلور ایسه‌ده، دیگرلرینه نسبتله هیچ بر وقت عذر اولماز. خاتونلرڭ اکثریتی زوجلرینڭ فقیرلکلرینی خسته‌لکلرینی تحمل ایدر؛ فقیرلك کونلرنده

Из фондов Российской национальной библиотеки

خسته‌لك ساعتلرنده زوجلرینه محبتلری هم خدمتلری یاردملری دها زیاده اولور. محبتی وار، وفاسی وار خاتون زوجنڭ مفقود لگنده صبر ایدر، نیچه سنه‌لر همان انتظار ایدر.

حیات زوجیه‌ده نکاحڭ اڭ مهم حقیقت ادبیه‌سی اڭ بویوك اهمیت اجتماعیه‌سی یالگز اویله حاللرده تمامیله تظاهر ایدر. نکاحڭ اڭ گوزل قدسیتی اڭ بویوك معنوی قوتی یالگز آغرلق دقیقه‌لرنده بوتون جمالیله تجلی ایدر.

ادبه خانمڭ عذری.

لکن «نفرتی قلبده قرار ایتمش آدمڭ فراشنده اسیرلك» عذری عمومی هم مطلق هم اڭ بویوك عذردر. انسانلرڭ هر بری حقنده عذردر. هر بر حالده هر وقت عذردر. حوا قزلرینڭ هیچ بری بوڭا تحمل ایتمز؛ قدرت انسانیه‌دن تمام طیش بر مصیبتدر، انسانیت شرفی، انسانیت حریتی بویله منفور بر اسارتی بویله بویوك بر مصیبتی هیچ بر وقت قبول ایتمز.

بویله مهلك بر عذر قائم اولوب، حیات زوجیه ایکی طرفڭ برینه عذاب اولور ایسه، طلاق او وقت البته ضرور هم لازم اولور.

درست، نکاح عائله حاللرینڭ هر برینه اشتراك عقدیدر. هر بر طرف دیگر طرفڭ هر بر حالینه، سعادتنه سفالتنه شدتلرینه راحتلرینه زحمتلرینه رحمتلرینه هر وقت شریك اولور؛ فقیرلك کبی خسته‌لك کبی حیات زوجیه حاللرینڭ هر برینه هر طرف البته تحمل ایدر.

بویله اولمق نکاحڭ اڭ بویوك اڭ مهم وظیفه‌سیدر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

لکن عائله‌ده بویله مهم بویله مقدس بر وظیفه قانون قوتیله ایکی طرفڭ هیچ برینه الزام قیلنه‌ماز. الزام قیلنه‌چق اولور ایسه‌ده، هیچ بر فائده چیقماز. بویله وظیفه‌لر وجدان وظیفه‌لریدر. یالگز محبت قوتیله یالگز صداقت سوقیله ایفا قیلنور. محبت یوق ایسه، تنافر بولنور ایسه، عائله حیاتی بلا اوستنه بلا اولور. هر بر طرفڭ طلبیله قطع قیلنمق البته لازم اولور، ضرور اولور.

طلاق نکاحڭ حافظیدر.

طلاق یالگز ضرورت دقیقه‌لرنده مشروع اولور. لکن بر طرفڭ گناهنه عقوبت یاخود عیوبنه جزا اولمق اوزره توگل؛ بلکه نکاحڭ حرمتنه قدسیتنه حافظ اولمق اوزره مشروع اولمشدر. ایکی طرفڭ هر برینه یاخود یالگز برینه عذاب اولمق صورتلرنده‌ده نکاح دوام ایتسه ایدی، انسانلرڭ کوزنده نکاحڭ حرمتی قدسیتی قالماز ایدی.

طلاق ضرورتدر

یعنی نکاحڭ دوامی ممکن اولور ایسه، طلاق هم تفریق حرام اولور. نکاح هیئت اجتماعیه‌ده آثار اجتماعیه‌سی جهتیله اڭ مهم بر عقد اجتماعیدر. هیئت اجتماعیه مصلحتلرینڭ اکثری یاخود هر بری نکاح اثریدر. ایکی طرفڭ هر بری حقنده نکاحڭ غایت بویوك مصلحتلری منفعتلری واردر. خاتونلر حقنده نکاحڭ فائده‌لری دها زیاده‌در. نکاح برکه‌سنده خاتون حیات زحمتلرینڭ اکثرندن آزاد اولوب، حیات آغرلقلری اکثریتله یالگز رجالڭ ذمه‌لرینه یوکله‌نور.

Из фондов Российской национальной библиотеки

بوڭا كوره، طلاق هر نه قدر مشروع ايسه‌ده، مباحلگی یالگز ضرورت دقیقه‌لرینه منحصر قیلنوب، طلاق فی نفسه تمام حرام قیلنوب، «ابغض الاشیاء عندالله الطلاق» حدیثی‌ده حکمت شرعیه لسانیله سویله‌نمشدر.

حقیقت البته شویله‌در.

اویله ایسه طلاق نیچون مشروع اولدی؟

لکن نکاحڭ بویوك مصلحتلری نکاحڭ یالگز دوامنده توگل، بلکه ایکی طرفڭ توافقلرنده محبتلرنده اولور.

اگرده توافق بولنمایوب، ایکی طرفڭ برنده محبت بولنماسه، آره‌ده شدتلی تنافر شدتلی تباغض حاکم اولوب، حیات زوجیه ایکی طرفڭ برینه یاخود هر برینه عذاب اولمق جهتیله، قید نکاح بویوك بر اسارت اولور ایسه، او وقت طلاق ضرور اولور. او وقت طلاق ـ نکاحڭ مصلحتلرینی هادم اولماز، بلکه اڭ قوتلی اڭ معقول بر حافظ اولور. قیود نکاحدن ایکی اسیرڭ هر برینی آزاد قیلمق صفتیله «احب الاشیاء الی الله العتاق» حدیثنه کوره، طلاق اویله صورتلرده اعتاق معناسنده اولوب، مطلوب اولور.

انسانلری حبس طارلقلرندن، بورج آغرلقلرندن، اسارت قیودلرندن، اولوم خطرلرندن آزاد ایتمك قران کریمڭ ترغیبنه کوره، مندوب بر احساندر.

«وما ادراك ماالعقبه؟ فك رقبه!»

شو آیت کریمه‌ده فك رقبه: اسیرلکدن، محبوسلکدن، مدیونلکدن، موتدن هم هر بر خطردن انسانلری آزاد ایتمك معناسنده‌در.

Из фондов Российской национальной библиотеки

حیات زوجیه ایکی طرفك برینه طوتقونلق اولور ایسه، تفریق اویله صورتلرده فك رقبه اولوب، مندوب اولور.

هیئت اجتماعیه‌ده الڭ فنا حال نه‌در؟

مدنیت دنیاسنده وحشیلك یالڭزلق فنا بر حالدر. حیات زوجیه مدنیت نظرنده‌ده شریعت اسلامیه نظرنده‌ده غایت مقدس بر حالدر. لکن آره‌ده محبت یوق ایسه، تنافر وار ایسه، حیات زوجیه الڭ فنا بر حال الڭ بویوك بر فاجعه اولور.

وحشیلکدن یالڭزلقدن فنا بر حال وار ایسه، توافق یوق محبت یوق زوجیت حالیدر. ایکی طرفڭ هر برینی خلاص ایتمك مطلوب اولور. عائله مصلحتی‌ده، نکاح قدسیتی ده، هر بر طرفڭ سعادتی‌ده بونی اقتضا ایدر.

طلاق‌ده خاتونڭ طلبی

طلاق فی نفسه محظوردر، لکن خاتون طلب ایدر ایسه، مندوب یاخود واجب اولور. بوڭا شاهد اولمق اوزره قران کریم‌ده سورة الاحزاب‌ده، ۲۸نچی آیت کریمه تلاوت قیلنه بیلور:

«یا ایها النبی قل لازواجك ان کنتن تردن الحیاة الدنیا وزینتها فتعالین امتعکن واسرحکن سراحاً جمیلا.»

دنیا زینتلرینه میل آرزوسی غایت اوفاق بر عذردر. بویله بر عذری بهانه ایتوب، خاتون طلاق طلب ایدر ایسه، اجابت هر حالده واجب اولور. متاع ویرمك، گوزل معامله ایله آزاد ایتمك ادب اولور.

تفریق طلبنه خاتونلرڭ عذرلری بویوك هم معقول اولور ایسه

Из фондов Российской национальной библиотеки

اجابت ایتمك، عجله ایتمك البته واجبدر. عائله نزاعلرینی سنه‌لرچه دوام ایتدروب، مظلوم خاتونلری تعذیب ایتمك هیچ بر جهتله جائز اولماسه کیره‌ك.

طلاقڭ رجال اختیارینه نسبتی

طلاق‌ده، شریعت اسلامیه‌ده، نکاح کبی، هر حال‌ده احسان اساسلرینه مسامحه اساسلرینه مبنیدر.

عائله‌ده ولایت حقی، خانه‌ده قیملك حقوقی رجال اهلیتنه امانت قیلنمش اولمق جهتیله، احسان وظیفه‌لری‌ده مسامحه هم تحمل وظیفه‌لری‌ده اڭ اول رجالڭ ذمه‌لرینه ایجاب قیلنمشدر.

قران کریم‌ده، نسا سوره‌سنده:

«وعاشروهن بالمعروف فان کرهتموهن فعسى ان تکرهوا شیا و یجعل الله فیه خیرا کثیرا»

خاتونلرڭ جفالرینه اذالرینه تحمل ایتمك ادبلری شو آیت کریمه‌ده تعلیم قیلنوب، معاشره بالمعروف وظیفه‌لری رجالڭ ذمه‌لرینه شو آیت کریمه‌ده ایجاب قیلنمشدر.

شو آیتڭ آچیق بر تفسیری اثرلرده ثابت اولدی:

«قال عمر لرجل هم بطلاق امرأته لم تطلقها؟ قال لا احبها. قال اوکل البیوت بنیت على الحب؟ فاین الرعایة؟ واین التذمم؟»

خلیفه عمر حضرتلرینڭ شو غایت گوزل ارشادینه کوره، بلا عذر طلاق مشروع توگل؛ محبت یوقلق عذری‌ده کافی توگل. چونکه عائله‌لرڭ هر برینی یالڭز محبت اساسلرینه بنا ایتمك هر وقت ممکن اولماز. هر حال‌ده هر وقت رعایه قیلنه‌چق حقوق وار؛ ذمه هم عهدڭ حرمتی وار؛ خاتونڭ شرفی وار، حرمتی وار. طلاق سببیله ایکی طرفڭ برینه کلمه بیله‌چك اوفاق

Из фондов Российской национальной библиотеки

بويوك ضررلردن صاقلانمق وظيفه‌سی‌ده وار. بوڭا كوره، يالڭز محبت يوقلق عذری رجال حقنده كافی توگلدر.

نكاح عقده‌سی رجال النده‌در، طلاق اختياری‌ده رجال النده‌در. حيات زوجيه رجالڭ مصلحتلرينی راحتلرينی رضالرينی تأمين ايتمز ايسه، نكاحڭ قيودندن يوكلرندن عذابلرندن رجال هر وقت خلاص اولا بيلور. عائله حياتنه مؤثر، قانون نظرنده معقول بر عذر قائم اولور ايسه، رجال طرفندن طلاق هر وقت مشروع هر وقت نافذ اولور.

رجالڭ حالنه رجالڭ اختيارينه نكاحڭ طلاقڭ نسبتلری شويله‌در.

خاتونڭ اختيارينه نكاحڭ طلاقڭ نسبتلری نصل؟

خاتونلرڭ حاللرينه خاتونلرڭ اختيارينه نكاحڭ طلاقڭ نسبتلری تمام باشقه‌در.

خاتون نكاح‌ده قزلق گوهرينی قايتارلوب آلنمامق شرطيله اولگی حبيبنه هديه ايدر؛ اوزينی، بوتون وجودينی تماميله تسليم ايدر؛ سلامتلگی، ياشلگی، گوزللگی عائله بناسنده اولگی فراش‌ده تماميله صرف قيلنور.

بر تقدير، ايكی طرفدن برينڭ گناهيله يا خود رجالڭ هواسيله، محبت يوقلق دعواسيله، طلاق تنفيذ قيلنه‌جق اولور ايسه، خاتونڭ بوتون ملكی بوتون قيمتی بوتون خزينه‌لری تماميله ضائع قيلنمش اولوب، خاتون حق حياتدن، حيات وسيله‌لرندن تمام محروم قالمش اولور.

نكاح‌ده خاتونڭ صرفياتی ضائعاتی نه قدر بويوك ايسه،

خاتون حقنده نكاحنڭ تأميناتى‌ده غايت بويوكدر: نكاح بركه‌سنده خاتون آنالق سعادتلرينه نائل اولوب، عائله سيده‌سى اولور؛ حيات آغرلقلرينڭ اكثرندن اكثريتله آزاد قالوب، عائله نفقه‌سى زوج كيسه‌سندن تأمين قيلنور. حيات آغرلقلرى يوكلرى اكثريتله رجال ذمه‌لرينه يوكله‌نور.

عائله‌ده خاتونلرڭ غايت بويوك ضائعاتى‌ده واردر، غايت مهم تأميناتى‌ده واردر. طلاق ـ ضائعاتلرينى ضامن اولماز؛ لكن تأميناتلرينى تمام تلف ايدر.

غايت مهم شو ايكى نقطه‌يى طلاق مسئله‌لرنده هر وقت هر خصوص‌ده اعتبار ايتمك البته لازم ايدى، البته لازمدر.

بوڭا كوره، طلاق رجال طرفندن اختيارى اولا بيلور ايسه‌ده، لكن خاتون طرفندن طلاق طلبى هر وقت ضرورت اولور: يعنى تحملدن طاقتدن طيش بويوك بر عذر بولنمادقچه خاتون طلاق طلب ايتمز. خاتون حقنده طلاق اڭ صوڭ بر چاره، اڭ بويوك بر ضرورتدر.

كتب فقهيه غايت آچيق شو حقيقتلرى تمام اهمال ايتمش ايسه‌ده، سنت نبويه، آيات قرانيه، شريعت اسلاميه شو حقيقتلرى تماميله هر وقت اعتبار ايتوب، طلاق مسئله‌لرنده عائله نزاعلرنده خاتونلره هر وقت طرفدارلق ايدر.

بونڭ اوستنه، نكاح‌ده عقد دقيقه‌سنده خاتونڭ اختيارى هم رضاسى شرط اولمق اوزره اعتبار قيلنور ايسه‌ده، طلاق‌ده خاتونڭ اختيارى اعتبار قيلنماز، يعنى خاتونڭ يالڭز بر اختيارى كافى اولماز: عذرڭ تمام آچيق قيامى‌ده لازمدر. عذر قائم اولدقدن صوڭ طلاق رجالڭ يالڭز اختياريله رجال طرفندن بالذات اولور؛ لكن خاتونڭ يالڭز اختياريله طلاق تمام اولماز: بلكه

Из фондов Российской национальной библиотеки

قاضیلرك قضاسیله، هم‌ده محکمه قراریله تمام اولا بیلور.
بوڭا کوره، یعنی خاتونلر حقنده طلاق بویوك بر ضرورت اولوب، خاتونلرك نجاتلری حقنده محکمه قرارینڭ‌ده لزومنه کوره، خاتونلرك دعوالرینه خاتونلرك طلبلرینه عدالت اسلامیه هر وقت اعتبار ایدر، طرفدارلق ایدر، قرارك تنفیذینه‌ده عجله ایدر.

عصر رسالت‌ده تفریق حادثه‌لری.

سنت نبویه‌ده بوڭا غایت آچیق شاهدلر واردر:
«عن ابن عباس ان امرأة ثابت بن قیس اتت فقالت یا رسول‌الله انی لا اعیب علیه فی خلق ولا دین. ولکنی اکره الکفر فی‌الاسلام. رفعت جانب الخباء فرأیته اقبل فی عدة هو اشدهم سوادا، واقصرهم قامة، واقبحهم وجهاً. لا یجتمع رأسی ورأس ثابت ابدا. فقال اتردین علیه حدیقته التی اعطاك؟ قالت نعم و زیاده! فقال النبی اما الزیادة فلا، ولکن حدیقته. قالت نعم. فاخذها له وخلی سبیلها. فلما بلغ ذلك قیس بن ثابت قال قد قبلت قضاء رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلم.»
شو حدیث: بخاری، ترمذی، نسائی، ابن‌ماجه، دارقطنی، بیهقی کبی امامارك اجماعیله ثابت اولدی. حدیث‌ده خاتونك عذری، بویله عذرلرده شارع حضرتلرینك اعتباری، تفریق قرارینه شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك عجله‌سی تمام آچیق بیان قیلنمشدر.

هیئتك قراری

ادبیه خانمك عریضه‌ده‌گی بوتون دعوالری شاهدلرك شهادتیله‌ده، طوقوز اون سنه‌لك زمان شهادتیله‌ده هیئت حضورنده تمام آچیق

تمام قطعیتله ثابت اولدی. نکاح طلاق عقودلرنده شریعت اسلامیه اساسلرینی‌ده هیئت تمامیله اعتبار ایتدی. تفریق دعواسنده ادیبه خانمڭ آچیق عذرلری هیئت نظرنده تمام کافی ایدی. دعواسنده ادیبه خانمڭ ثباتی‌ده معلوم ایدی. ادیبه خانمڭ دعواسی هوادن هوسدن توگل، بلکه آغرلقلرڭ هر برینه قاتلانوب صبر ایتوب، اون‌ایکی اون اوچ سنه دوام ایتمش قوتلی بر عزم ایدی.

زوجڭ حرمتی شرفی حضورنده عریضه لساننده‌گی تأدب عباره‌لری هیئت نظرنده گوزل هم بویوك بر قیمتی حائز اولوب هیئتڭ قرارینه بر اساس اولدی. بالا یوقلق، هر بر طرفده بایلق، صاغلق سلامتلك هیئتڭ قرارینه یول آچدی.

هیئت ادیبه خانمی فلان افندینڭ قید نکاحندن تمام آزاد ایتدی؛ اوزینڭ قطعی قرارینی شریعت اسلامیه حکمیله قران کریم نامیله توقیع ایتدی.

زوجڭ غائبلگی مانع اولمادی:

توقیع دقیقه‌سنده خاتون حاضر ایدی، شاهدلر حاضر ایدی. لکن زوج غائب ایدی. زوجڭ غائبلگی هیئت نظرنده شو دفعه‌ده اینـدی عذر توگل ایدی. چونکه ادیبه خانم برنیچه دفعه زوجڭ اوزینه بالذات مراجعت ایتدی؛ زوج اجابتدن هر دفعه‌ده نکول ایدر ایدی. غائبلك، نکولدن صوڭ، عذر اولماز. حقیقت حال تمام معلوم اولدقدن صوڭ، زوجڭ اصراری ضرار اولور؛ غائبلگی‌ده ضراردر، عذرلك قوتندن البته ساقطدر. نهایت، ادیبه خانم مجبوریتله محکمه عدالتنه التجا ایتوب، تفریق طلب ایتدی. زوجڭ شرفنه حرمتنه عرضنه تهمتی یوق؛ زوجدن

Из фондов Российской национальной библиотеки

هیچ بر دعواسی‌ده یوق. زوج حاضر اولسه‌ده غائب اولسه‌ده دعوی حقیقتی هم حقلغی تمام آچیق معلوم.

قرار تنفیذینه هیئت عجله ایتدی.

طوقوز اون سنه قید نکاح‌ده امساك ناحق هم تمام فاحش بر ظلم ایدی. روحانی اداره‌لرك شو کونگی نظاملرینه، هم بی چاره خاتونك‌ده صبر ینه کوره، شوکونه قدر دوام ایتمش ایسه، بوندن صوكده دوامی هیچ برصورتله جائز اولماز. بوڭا کوره، قرارینی قطعی اولمق اوزره هیئت توقیع ایتوب، ایکی طرفك هر برینه، دینیه نظارتنه‌ده اعلان ایتدی.

اسلامیت نکاحنده بویله بر اسارتك سنه‌لرچه دوامی نکاحك حرمتنه‌ده قدسیتنه‌ده، عائله شرفنه‌ده شریعت اسلامیه عدالتنه‌ده حکمتنه‌ده غایت بویوك عیبدر، غایت بویوك ظلمدر.

بویله بر ظلمك بویله بویوك بر عیبك ازاله‌سنه هیئت تام قناعت وجدانیه‌سیله عجله ایتدی.

مهر، نفقه، فدیه.

ادیبه خانم هیچ بر تین دعوی ایتمز، مهرینی‌ده طوقوز اون سنه‌لك نفقه‌لرینی‌ده طلب ایتمز. قیود نکاحدن آزادلق مقابلنه فدیه ویرمز. شو حق‌ده هیئتك قراری شودر.

تفریق، زوجك اختیاریله اولسه‌ده حاکمك حکمیله اولسه‌ده، مهرك تمامی خاتون النه تسلیم قیلنمق البته فرضدر. تسلیم قیلنمش ایسه، تعجیل قیلنمش ایسه، قایتاروب آلمق هیچ بر صورتله جائز اولماز.

«ولا یحل لکم ان تأخذوا مما آتیتموهن شیأ.»

یعنی: مهر اولمق اوزره تسمیه قیلنمش، یاخود هدیه اولمق اوزره تقدیم قیلنمش شیلرنڭ هیچ برینی طوتوب قالمق یا قایتاروب آلمق هیچ بر وقت حلال اولماز. تسمیه قیلنمش مهر - تسلیم قیلنور؛ تقدیم قیلنمش هدیه خاتون النده قالور.

لکن حیات زوجیه‌ده حدود الاهیه اقامت قیلنمامق خوفیله تفریق ایقاع قیلنور ایسه، قبض قیلنمش مهرینی تقدیم قیلنمش هدیه‌لرینی خاتون اعاده ایدر ایسه، حلال اولور:

«فان خفتم ان لایقیما حدودالله فلا جناح علیهما فیما افتدت به.»

خاتوننڭ افتداسی - اختیاریدر. اضطرار فدیه‌سی‌ده حلال اولماز. صوڭره، افتدا - تسمیه قیلنمش مهر، یاخود تقدیم قیلنمش هدیه مقابلنه گنه جائز اولور. فضله هیچ بر ذره هیچ بر پاره حلال اولماز.

قران کریم‌ده «مما آتیتموهن» عباره‌سی شو حق‌ده غایت آچیق برهاندر.

«ولا تعضلوهن لتذهبوا ببعض ما آتیتموهن» آیت کریمه‌سینڭ آچیق افاده‌سنه کوره، اضطرار فدیه‌سی مشروع توگلدر. «ببعض ما آتیتموهن» افاده‌سینڭ صراحتنه کوره، فدیه یالڭز مهر یالڭز هدیه مقابلنه حلال اولا بیلور. جبراً آلمق، مهردن هدیه‌دن آرتق بر شی طلب ایتمك قطعا ممنوعدر. هیچ بر حاکم هیچ بر محکمه بویله ظلملره مساعده ایتمز.

«وان اردتم استبدال زوج مکان زوج وآتیتم احداهن قنطارا فلا تأخذوا منه شیأ. اتأخذونه بهتاناً واثماً مبیناً. وکیف تأخذونه وقد افضی بعضکم الی بعض، واخذن منکم میثاقاً غلیظاً.»

خاتوننڭ مهری هدیه‌لری یوك یوك آلتون اولور ایسه‌ده، بر پاره، بر ذره قایتاروب آلمق یاخود طوتوب قالمق شو

Из фондов Российской национальной библиотеки

آیتنڭ عبارەسینە کورە، ممنوعدر. طوتوب قالسەڭز، یاخود قایتاروب آلسەڭز، فاحش ظلم هم آچیق گناه اولور.

شو دورت بش آیتنڭ قطعی عبارەلرینە کورە، اضطرار فدیەسی حلال اولماز، ظلمدر. حاکم یاخود محکمە بویلە ظلملرە مساعدە ایدر ایسە، نصوص قرانیە خلافنە جنایت ایتمش اولور.

ادیبە خانمڭ حیات زوجیەسی طوقوز اون سنەدر ایندی تمام منقطع ایدی. شو قدر اوزون مدت ایچندە رسمیت قیودندە ادیبە خانمی حبس ایتمك افتدا ایتدرمك ایچون اولمش ایسە، رجالڭ بوڭا حقلری قدرتلری یوقدر.

افتدا- یالڭز خاتونڭ اختیاریلە اولا بیلور. آزادلق فدیەسی آلمق آرزوسیلە زوج امساك ایدر ایسەدە، فائدەسی یوق، حکمی یوقدر.

قران کریمڭ آچیق نظمیلە نفی قیلنمش امساك- ظالمڭ ظلمیلە یاخود فقیهلرڭ حیلەسیلە دوام ایتمز، هیچ بر صورتلە دوام ایدەمز.

نکاحڭ رسمیتی هیئت قراریلە فسخ قیلندی. آزادلق هم طبیعی هم شرعی حقی اولمق اوزرە، ادیبە خانم جنابلرینە هیئت قراریلە، بلا بدل، بلا فدیە تسلیم قیلندی.

هیئتڭ قراری ۱۹۱۸ سنە ایون (۱-۱٤) دە، ۱۳۳٦ سنە رمضان بشدە جمعە کون ایدی.

رسمی نکاحدە حریمنە حرمت ایتمك وظیفەسیلە ادیبە خانمڭ اعتدادی اوکوندن باشلانور.

لاحقە

عائلەدە حل قیلنەچق مسئلەلر:

تفریقدە خیار عذرلری

فقە کتابلرینڭ بیانلرینە کورە، دورت بش عذر واردر: ۱) ایکی

طرفدن برینك عیبی: جنون برص جذام کبی خسته‌لکله خسته‌لگی. ٢) طبیعی اقتصادی حاجتلردن ایکی طرفدن برینك عجزی. ٣) غرور: یعنی عقدده شرط قیلنمش یاخود عرف ناس‌ده معروف اولمش مهم بر حالك انتفاسی جهتیله ایکی طرفك برنده آلدانمق عذری. مثلا، مسلمه‌لك شرط قیلنوب‌ده، خاتون کتابی چیقسه؛ اعضا سلامتلگی شرط قیلنوب‌ده خلافی ظاهر اولور ایسه. شو صورتلرده ایکی طرفك هر برینه خیار ثابت اولور. ٤) ارتداد: زوج اسلامیتی ترك ایدر ایسه، نکاح تمام منقطع اولوب؛ خاتون ترك ایدر ایسه، زوج مختار اولور.

شو رساله‌ده بزم بیانمزه کوره مقصدلرك مصلحتلرك فوتی‌ایکی طرفك هر بری حقنده عذر اولابیلور.

طلاق مسئله‌لرینی قانون حروفاتنه کوره توگل، بلکه عائله حاللرینه‌حیات حاللرینه کوره فصل ایتمك لازمدر.

طلاق‌ده عدد مسئله‌سی

رجعی طلاق یالگز ایکی دفعه اولور. ایکیدن صوك، ینه بر دفعه طلاق قیلور ایسه، رجوع جائز اولماز؛ اوچدن صوك، عقد تجدیدی‌ده مشروع اولماز.

لکن طلاق‌ده برلك ایکیلك اوچلك صان اعتباریله توگل، بلکه زمان اعتباریله‌در.

بر طهرده یالگز بر طلاق مشروعدر، اوچ طلاق دیسه‌ده، مك طلاق دیسه‌ده، یالگز بر طلاق حساب قیلنور.

تحلیل مسئله‌سی:

تحلیل، شو کونگی منفور هم مشهور معناسیله شریعت اسلامیه نظرنده اصلا جائز توگلدر.

Инв. № 14831

محله‌لرك محترم امامله‌ری، روسیه مسلمانلرینك دینیه نظارتی شو غایت بویوك بلیه غایت منفور رذیله حقنده براز اعتنا ایتسه‌لر ایدی.

طلاق‌ده لسان توگل، بلـکه حال معتبردر:

هر بر طلاق‌ده قصد معتبردر، عزم معتبردر. قصد یوق‌ایسه، لسانك هیچ بر تعبیری طلاق اولماز.

طلاق‌ده رجعیلك بائنلك لسانك تعبیرینه کوره توگل، بلـکه حالك طلبنه عذرك اقتضاسنه کوره اولور.

زوجـك طلاقی هر وقت رجعی اولور. خاتونك طلبیله تفریق ایقاع قیلنور ایســه، هر وقت بائن اولور. لـکن هر بری بر اولور.

طلاق‌ده صریحلك کنایه‌لك یوق. صریح ایسه‌ده، کنایه ایسه‌ده، طلاق انسانك عزمنه کوره، هر وقت رجعی اولور.

رجعتی یوق طلاق - اوچنجی طهرده اوچنجی طلاقدر.

«اذا طلقتم النساء فطلقوهن لعدتهن واحصوا العده» قران کریمك شـو معجز آیت کریمه‌سـی ایکی جمله‌ده طلاق ادبلرینی نه قدر آچیق بیان ایتدی. یعنی، طلاق یالـگز طهرلرده اولور. طهرلری صایمق لازمدر. بر طهرده یالـگز بر طلاق مشروعدر.

Татар.
3-4540.

ایکی روبل.

4

Из фондов Российской национальной библиотеки

آدرەس:

Москва, Трубная, № 5.
КНИЖНЫЙ МАГАЗИНЪ
И. КАРАМЫШЕВУ.

4

Татар.
3-4540
Из фондов Российской национальной библиотеки
1.1454005

Из фондов Российской национальной библиотеки

Бигиев, Муса.
Гаилә мәсьәләләре
[Проблемы семьи].
Петроград, [1917]

Из фондов Российской национальной библиотеки